

Gebroken pijpen onder een Amsterdamse vloer (pag. 53)

Een vroege pijpenkop met omhulsel (pag. 68)

Kleipijpen van de Jan Kortland-
straat en de Koestraat/ Kruis-
poortstraat in Schoonhoven
(pag. 58)

Een vroege pijpenkop met omhulsel

Kees Faas (*keesfaas@hotmail.com*)

Constructie

Als een cocon vormt het geboetseerde pijparden omhulsel een geheel met de ingesloten pijpenkop. De lengte van dit fragment bedraagt 60 mm, de breedte 35 mm en de hoogte eveneens 35 mm. Aan de steelzijde is het omhulsel afgebroken, waardoor je aan de binnen onderzijde precies de ronde uitsparing kunt zien waarin de verdwenen hiel van de pijpenkop was geplaatst. In het omhulsel bevond zich nog een los fragmentje van de versierde pijpensteel. Qua omvang lijkt de pijp geen reuzenpijp; de pijpenkop erin is van normale afmeting. Wel zou er verwantschap kunnen bestaan met een soortgelijk fragment, beschreven in het Jaarboek 2014 van de PKN.⁷

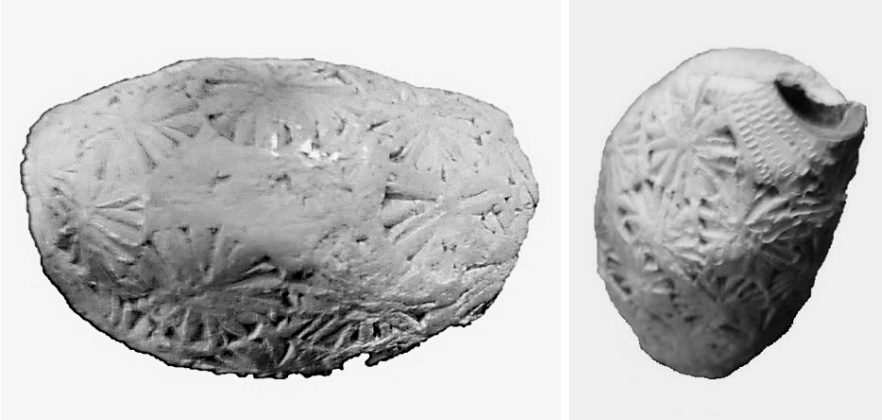
Afb. 1. Linker- en bovenzijde. Uiterst links staan vier radering van de ketelrand onder elkaar.

Afb. 2. Rechterzijde. Door het ontbreken van een deel van de kop rechts, valt op dat de binnenkant van de pijpenkop zwart beroekt is. Uit deze pijp werd goed gerookt.

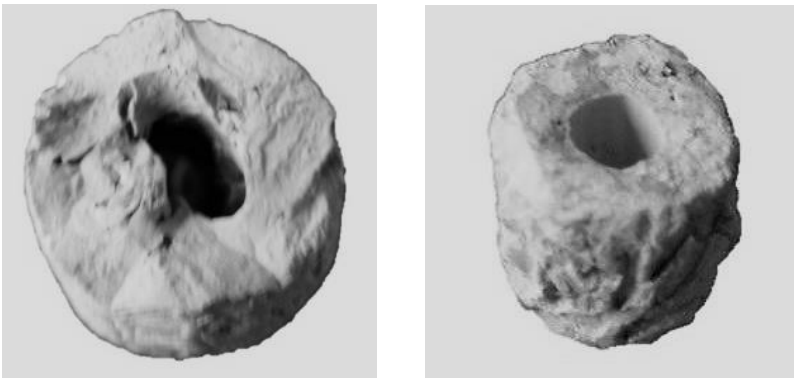
Veel radstempels met een diameter van 13 mm versieren het gehele omhulsel rondom en lopen door tot de radering van de kopopening. Het inwendige is cilindervormig en smal, waarvoor een speciale pijpenkop werd vervaardigd met een lengte van vijf cm van hiel tot ketelrand. Datering 1600-1625. Bodenvondst Amsterdam.

⁷ Van der Lingen, 2014, p. 141.

Afb. 3. Onderzijde. Glad afgevlakt in het midden door de pijpenmaker.
 Afb. 4. Vooraanzicht kopopening. Diameter 11 mm., gebotterd.

Afb. 5. Achterzijde. Afgebroken, met aan de bovenkant nog een stukje gladde steeluitsparing. Uit het verloop valt af te leiden dat de pijpensteel in een hoek van 130 graden aansloot op de pijpenkop.
 Afb. 6. Miniem fragment van de versierde pijpensteel. Diameter 1 cm., rookkanaal 4 mm.

Vergelijkbare radstempels op een pijpenkop

Drie, eveneens met de hand aangebrachte radstempels, met een diameter van 5 mm, staan op een pijpenkop van hoge kwaliteit van de Goudse pijpenmaker Jan Boot, werkzaam 1696-1746. Twee radstempels naast elkaar op de onderzijde van deze Ottomaanse pijpenkop uit Gouda en een

radstempel iets meer aan de voorzijde midden onder. Ertussen stempelde Jan Boot zijn merk de Gekroonde IB. Bijzonder is dat hij soms twee radstempels plaatste in plaats van drie.⁸

Afb. 7-9. Pijp gemerkt gekroonde IB van Jan Boot met drie radstempels.

Literatuur:

-Lingen, Bert van der, 2014. Een groep zeldzame eerste-generatiepijpen uit Amsterdams afval, 1590-1625. *Jaarboek 2014 van de PKN Stichting voor onderzoek historische tabakspijpen*, p.111-149.

-Oostveen, Jan en Annemieke van, 2002. Jan Boot, producent van uitzonderlijke modellen. *PKN 25(98)*, p. 1442-1444.

⁸ Oostveen, 2002, p. 1443.